

МРЕЖА ЗА РУРАЛЕН РАЗВОЈ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

е-билтен **бр. 13**

Август – Декември 2016

www.ruralnet.mk

ИЗДАВА

Мрежа за рурален развој на
Република Македонија
email: info@ruralnet.mk

ул. Коста Веселинов За
1000 Скопје
Р. Македонија
Тел: +389 (2) 3075 506
Факс: +389 (2) 3075 503

Во овој број...

1. Здружение на уметници ракотворци АРТИ КРАФТ	3
2. Реализирани активности на Фондацијата Елена Лука	4
3. Проект „ЕнерГаин“	5
4. Институт за развој на заедницата	5
5. Рурална коалиција – Куманово	6
6. Активности на меѓународниот центар за уметност и одржлив развој „Арт Поинт - Гумно“	7
7. Денови на македонското пчеларство	9
8. Трет повик на Мрежата за рурален развој за поддршка на проектни иницијативи	10
9. Одржано Генералното собрание на Мрежата за рурален развој	13
10. ЛАГ – од локална иницијатива до водечки концепт за развој на руралните заедници	14
11. Округла маса: “Влијанието на климатските промени врз пчеларството”	16
12. Како да се намалат негативните ефекти од топлотниот стрес во сточарството?	18
13. Презентација на резултати од имплементацијата на мерките за адаптација на сточарството кон климатските промени	19
14. Затворање на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени	20
15. Организиран инфо ден за ИПАРД 2- Мерка 302	21
16. Одбележан Меѓународниот ден на руралната жена – 15 октомври	22
17. Трет новогодишен регионален саем на локални производи во Никшиќ	23
18. ПРЕПАРЕ Собирот 2016 и Генералното собрание се одржаа во Воскопоје, Албанија	24
19. Меѓународна конференција за користење на мерката за техничка помош во подготовка за спроведување на LEADER	25
20. Регионален форум „Од одржлива економија до одржливо општество“	26

1

Здружение на уметници ракотворци АРТИ КРАФТ

Членовите на здружението на уметници ракотворци Арти Крафт, со своите вешто изработени производи, активно учествуваат на многу национални и меѓународни саеми и манифестации како:

- Денови на Треша – настан кој по тринаессти пат беше организиран во Мостар, Босна и херцеговина, на којшто, претседателот на Арти Крафт, Гордана Митровска, го освои третото место за најдобар сувенир;
- Средба на ракотворци во Улцињ, Црна гора;
- Денови на културно наследство во Приштина;
- Меѓународен саем на стари занаети во Ужице, Србија, наречен „Занаетот е златен“;
- Новогодишен саем на локални производи во Никшиќ, Црна Гора;
- Етно денови во Пехчево по повод Павловден;
- Новогодишен Базар од производи на ракотворците на Плоштад Филип Втори во Скопје.

Со цел одбележување на 25-годишнината од независноста на Република Македонија, под покровителство на Град Скопје, а во организација на здружението на уметници ракотворци „Арти Крафт“, на 6 и 7 Септември 2016 година, во Музејот на Македонија и Сули Ан во Старата скопска чаршија, се одржа Ревиија на народни носии од Скопскиот регион од приватна колекција на М-р Достана Караѓозоска Станковска и членови на Арти Крафт. Голем број љубители и поддржувачи на развојот и чувањето на богатото милје на народни носии и ракотворби, присуствуваа на оваа уникатна манифестација и изложба на македонскиот народен вез.

Во соработка со Фондацијата за претприемачки сервис за млади, здружението Арти Крафт, организираше работилници за рачно везење на народна носија и изработка на сувенири, наменети за младите во општина Старо Нагоричане, кумановско. Проектот беше финансиран од Европската Унија.

Здружението е иницијатор за воспоставување на национална мрежа на уметници ракотворци-мајстори на стари занаети.

Реализирани активности на Фондацијата Елена Лука

Активности за поддршка на претприемништвото кај младите

Со цел да ја поттикне креативноста и иновативноста кај младите, како и претприемачкиот дух и солидарноста, фондацијата „Елена Лука“ во септември отвори Конкурс за изработка на скица за дизајн на матурска креација. Право на учество имаа средношколците од училиштата од цела Македонија. Со оглед на огромниот интерес што го покажаа младите креативци, и бројните пристигнати скици на адресата на фондацијата, професионалниот тим на Елена Лука одлучи покрај најдобрите тројца што ќе бидат наградени со машини за шиене, да им додели и пофалници и на оние кои што оставија најголем впечаток. Хуманитарниот аспект на овој конкурс се однесува на тоа што дизајните на скиците на најдобрите тројца ќе бидат изработени во Елена Лука како матурски креации за три матурантки кои се наоѓаат во состојба од социјална потреба.

Наградена скица на Конкурсот, Зунка Атанасова, СОУ Никола Карев, Струмица.

Активности за поддршка на еднаквите можности во образованието

Во рамки на проектот „Планирај ја својата иднина“ Фондација Елена Лука додели пет стипендии за пет студентки од следните општини: Лозово, Могила, Центар Жупа, Чашка и Скопје. Право на стипендија остварија кандидатките кои ги исполнија критериумите кои беа пропишани во објавениот конкурс и при рангирањето на кандидатите беа земени предвид успехот на ученичките и месечните приманања во семејството. Инаку, Фондацијата веќе има доделено пет стипендии за пет средношколки од истите целни општини.

Потпишани договорите за стипендии за високо образование, 28.10.2016

Едукации за човекови права

Во рамки на проектот „Превенција на родово базирано насилство“ Фондацијата Елена Лука спроведе околу 20 – тина работилници за човекови права со ученици во основно училиште, средношколци, млади лица, како и жени и мајки. Работилниците беа на следните теми: родово рамноправност, недискриминација и родово базирано насилство. Овие работилници се спроведоа во 6 општини и на нив учествуваа околу 400 учесници.

Целта на обуките е унапредување на родовата рамноправност, намалување и спречување на дискриминацијата и спречување на родово базираното насилство во заедниците. Крајната цел е создавање општество на еднакви можности за сите.

Работилница на тема „Превенција на родово базирано насилство“, СОУ Гимназија Славчо Стојменски, Штип, 09.12.2016

3 Проект „ЕнерГаин“

Проектот „Промовирање на децентрализирано производство на енергија од обновливи извори на енергија“ кои што го имплементираат Фондацијата за локален развој и развој на информатички технологии – Гевгелија и Сојузот на производители на еколошка енергија – БГ од Благоевград има за цел да го поддржи формирањето на интегриран пристап во прегуграничната област во делот на децентрализирано производство на енергија од обновливи извори и воведување на решенија за енергетска ефикасност. Реализацијата на проектот ќе ги стимулира локалните бизниси и ќе придонесе за оптимизација на вкупната потрошувачка на енергија и трошоците. Една од основните цели е да се подобри свеста и зголеми интересот на целната група и чинители од прекуграничниот регион за децентрализиран енергетски решенија и искористување на потенцијалот од обновливите извори на енергија и нивните главни бенефиции: еколошки; економски (намалени трошоци и енергетска независност); ефикасност (квалитет на електрична енергија и издржливост); зачувување на ресурсите (со користењето на ОИЕ); сигурност и безбедност. Во таа насока, проектот го промовира концептот, главните технологии и придобивките за индивидуални станбени објекти, деловни и јавни објекти (општини, образовен сектор, институции итн.)

Проектот ќе се реализира преку работната програма која помеѓу останатото предвидува и информирање и подигнување на свеста преку кампањата „Соларен покрив“ составена од 6 работилници за информирање и дискусија; Изработка на „Соларен водич за инвестиции“ наменет за три типови на корисници - приватни домаќинства, МСП и јавни установи; изработка на Веб портал „EnerGAIN“ - едукативен веб сајт со совети и едукативни филмови за подобрување на онлајн ресурсите кој ќе им обезбеди на потенцијалните корисници информации и соодветни совети за современи решенија за енергетски ефикасен и еколошки дом, бизнис или друга јавна установа; Заеднички специјализирани обуки за ОИЕ за техничари и инженери – градење на капацитети, размена на искуство и знаење во делот на програма за професионалци и експерти во областа на ОИЕ и ЕЕ; како и Е-учење преку програма за обука „EnerGAIN“.

Сето ова, придонесува за подобрување на капацитетот за заштита на животната средина и одржливо користење на заеднички природните ресурси.

Проектот е финансиран преку ИПА Програмата за прекугранична соработка помеѓу Македонија и Бугарија.

4 Институт за развој на заедницата

1. Формирана Локална Акциона Група „ЛАГ Скардус“

Институтот за развој на заедницата (ИРЗ), во рамките на своите програмски активности, спроведува активности за поддршка на руралниот развој и подобрување на условите за живот на граѓаните во руралните средини. За таа цел, во соработка со претставници на јавниот сектор, бизнис секторот, здруженија на граѓани и физички лица од општините Јегуновце, Теарце и Тетово пристапи кон формирање на Локална акциона група „ЛАГ Скардус“. Целта на ЛАГ Скардус е мобилизирање на локалните потенцијали преку организација, едукација и поддршка за подобрување на условите за живот и севкупен развој на руралната средина на територијата на општините Јегуновце и Теарце. Здружението ИРЗ беше активно вклучено во формирањето на ЛАГ Скардус, како член на координативното тело и во текот на про-

цесот обезбеди административна и техничка поддршка. Основачи на здружението се: претставници на јавниот сектор, бизнис секторот, здруженија на граѓани и физички лица од општините Јегуновце, Теарце и Тетово. Процесот на основање на здружението се одвиваше преку учество на претставници на заедницата на осум работилници финансиски поддржани од УСАИД Проектот за експанзија на мали бизниси.

2. Иницијатива за формирање на Национален комитет за семејно земјоделство

Здружението Институт за развој на заедницата (ИРЗ)-Тетово, во партнерство со Мрежата за рурален развој и Федерацијата на фармери на Република Македонија, опочна со реализација на активностите поврзани со иницијативата за формирање на Национален комитет за семејно земјоделство во Република Македонија. Целта на иницијативата е да се воспостави Национален комитет кој што ќе ги идентификува предизвиците, ќе ги претставува семејните земјоделства во Македонија и ќе се залага за воспоставување на политики за нивна поддршка и развој. Во текот на активностите, предвидени се средби со заинтересирани страни, обуки, работил-

ници за развој на стратешки план како и одржување на Собрание на Националниот комитет за семејно земјоделство.

5

Рурална коалиција – Куманово

Од 1 август 2016 год. Рурална Коалиција - Куманово започна со имплементација на проектот *Пазарна економија и институционални капацитети* поддржан од страна на Фондацијата Отворено општество - Македонија.

Проектот има за цел да се утврди корелацијата помеѓу земјоделците и институционалните капацитети на државата кои што дејствуваат во делот на земјоделството и руралниот развој, како и да се увиди степенот на влијание на институциите и квалитетот на нивната работа врз креирањето на пазарната економија во државата.

Општа цел на проектот: Контрола и надгледување на работењето на клучните институции во земјоделскиот сектор и нивниот (не)придонес кон развојот на пазарната економија во делот на земјоделските производи

Целна група: земјоделци и рурално население, како и

петте клучни институции кои што делуваат во секторот земјоделство и тоа: Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВ), Агенција за поттикнување на развојот во земјоделството - Битола (АПРЗ), Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР), Агенција за храна и ветерина (АХВ) и Државен земјоделски инспекторат.

Во рамките на проектните активности предвидени за период август 2016 година -декември 2016 година реализирано е desktop и теренско истражување за бројот на вработени во петте клучни институции во земјоделскиот сектор, буџетот со кој што располага секоја од институциите, законската рамка во која што функционираат. Во рамките на истражувањето опфатена е и другата целна група односно земјоделците заради чиешто опслужување и постојат овие институции, односно познавањето на надлежностите и одговорностите на институциите од страна на земјоделците, нивна квантитативна и квалитативна перцепција за услугите кои што институциите им ги доставуваат, достапноста на истите во поглед на инфраструктура, покриеност со регионални и локални канцеларии итн. Сумираните резултати од истражувањето досега се разгледани на 3 јавни дебати и тоа во Гостивар, Прилеп и Струга на кои учествуваа земјоделците и претставниците на институциите давајќи ги своите забелешки и дополнувања кои што ќе влезат во финалниот документ. Исто така беше изработена мапа на институции и нивни одговорности која што како сликовит приказ на земјоделецот ќе му ја олесни комуникацијата со институциите и препознавањето на нивниот домен на дејствување.

Активности на меѓународниот центар за уметност и одржлив развој „Арт Поинт - Гумно“

Јубилејно 10^{то} СЛАВЕЊЕ НА ПИРЕЈОТ (28^{ми} август, 2016)

На празникот Голема Богородица, во Слоештица се одржа манифестацијата СЛАВЕЊЕ НА ПИРЕЈОТ - 10 години од смртта и 10 години вечен живот на великанот Петре М. Андреевски!

Програмска водилка на манифестацијата беше песната „Лицето на зборовите“ воедно и централна тема на докторскиот труд на Проф. Весна Мојсова – Чепишевска којашто ја одржа воведната беседа за Петре.

На гумното во уметничкиот центар, публиката имаше ексклузивна можност да ја проследи Светската промоција на модната ревија на претилски дизајнирани од германската уметница Герлинде Пистнер. Оваа ревија се одржа во чест на скутина-та, онаа шарената бабина скутина, на којашто Петре М. Андреевски ја запознал својата татковина. Манекенки беа волонтерките на АПГ од Слоештица и актерите од „Народен театар Слојштица“.

Следуваше музички перформанс на младата вокалистка со уметничко име Ева Гордон којашто потекнува од Демир Хисар и беше дел од проектот ПЕРИЈА.

„Завршниот збор“ на манифестацијата го имаше претставата „Слојчки сказанија“, работена според приказните на дедо Илија Кочовски (демирхисарскиот Марко Цепенков). Оваа премиера воедно го означил и основањето на „Народен театар Слојштица“ (претставата денес е поставена на репертоарот на театарот Комедија со наслов: „Приказните на заборавените претци“). Манифестацијата беше делумно поддржана од Министерството за култура на РМ.

1. Уметничка резиденција „Арт Поинт - Гумно 2016“

Уметничката резиденција во Слоештица има континуитет од 13 години, а овој пат се одржа во периодот од 10^{ти} септември до 2^{ри} октомври. На 24^{ти} септември јавноста имаше можност да ги види делата создадени за време на резиденцијата и директно да проговори со уметниците:

- **Рози Њуман** од Кромарти, Шкотска. Таа е сликарка, скулпторка, а се занимава и со филм. Предава на „Универзитетот на Хајленд и островите“ во Инвернес. Нејзината креација е процес што започнува со цртежи и фотографии коишто произлегуваат опкружувањето.
- **Кимо Илонен** е скулптор којшто живее и работи на островот Норската сместен близу југозападниот брег на Финска. Во своите дела, Илонен често користи природни материјали. За змејот што го креираше во Слоештица го одбра дабот - мошне ретко и скапоцено дрво на северот.
- **Сашо Н. Алушевски** е фотограф, пријател на „Арт Поинт - Гумно“. Најмногу истражува сценска фотографија и портрети. Како гостин на уметничката резиденција,

тој ги портретира другите уметници и креира авторски фотографии

- **Дик Робертс** е американски уметник што редовно престојува во Слоештица. Годинава, тој и Сергеј Андреевски го славеа јубилејот – 20 години другарување и заедничко творење.

Уметничката резиденција беше делумно поддржана од Министерството за култура на РМ.

2. Креативна работилница во рамките на проектот „Поврзување на луѓето со природата – зајакнување и вмрежување на граѓанските здруженија во Македонија“ (27^{ми} септември, 2016)

Работилницата се одржа во рамките на третата фаза од проектот поддржан од Plantlife од Велика Британија и Меѓународната унија за заштита на природата – IUCN, а координиран од Македонското еколошко друштво – МЕД. 15-тина ученици од општинското ОУ Браќа Миладиновци, под менторство на интернационалните уметници - гости на резиденцијата на АПГ креираа во чест на дабот и евлата коишто се најзастапените и, поради недоволна информираност на локалното население, најпотценетите дрвја во значителното растително подрачје Илинска и Плакенска Планина. Децата правеа магнетни беџови со глина, засадија дабови дрвца и насликаа три платна што ќе ги красат ѕидовите на општината, нивното училиште и канцеларијата на МЕД.

3. Пилот истражување на популацијата на речниот рак во регионот на горен Демир Хисар (26^{ти} и 27^{ми} септември 2016)

Членовите на „Арт Поинт - Гумно“ волонтираа при мониторингот на речен рак (*Astacus astacus*) во теченијата на неколку реки, вклучувајќи ги и изворите и течението на Црна Река. Мониторингот се одржа во рамките на пилот проектот за идентификација на Натура 2000 подрачјата во Македонија, а го спроведе тим од институтот за

биологија при природно-математичкиот факултет од Скопје.

4. Промоција на проектот „Мирисот на сонот“ (декември 2016)

„Мирисот на сонот“ е проект што беше спроведен со симболична поддршка на Министерството за култура на РМ, а од областа на креативните индустрии.

Целта на пилот проектот е да се промовираат и оживеат традиционалните естетски вредности на народната уметност (инспирирана и/или извадена од ноќвите/ковчезите на нашите мајки и баби) во хармонија со народната медицина базирана на магичната моќ на билките од нашето поднебје. Произведени се уникатно дизајнирани и природно полнети перничииња за ароматерапија, како практичен производ за секојдневна употреба што благодарение на внимателно одбрана формула (мешавина од билки) има моќ да го растере-ти потрошувачот од стресот и/или да му овозможи цврст и спокоен сон. Се очекува проектната идеја допрва да се развие и преку неа да се отворат можности за бизнис и поддршка на локалниот развој на руралните средини во општината Демир Хисар и пошироко.

7

Денови на македонското пчеларство

Пчеларското здружение „Нектар“ од Битола од 15 до 18 Октомври 2015 год. на Широк сокак во Битола, традиционално по осумнаесетти пат ја организираше националната манифестација **«Денови на македонското пчеларство»** на која учествуваа триесеттина излагачи од Македонија. Посетителите имаа можност лично да се сретнат со директните производители и да побараат совети, да воспостават меѓусебна соработка, да разменат искуства и да ги дегустираат или купат понудените пчелни продукти. По повод манифестацијата, ПЗ «Нектар» имаше објавено награден конкурс за учениците од основните училишта за изработка на ликовни и литературни творби на тема **«пчеларство»**. Од пристигнатите творби (повеќе од триста творби), соодветни стручни комисији одлучија кои ќе бидат наградени и на истите на

затворањето на манифестацијата им беа доделени награди, дипломи и благодарници.

Трет повик на Мрежата за рурален развој за поддршка на проектни иницијативи

Преку Проектниот механизам на Мрежата за рурален развој, во февруари 2016 год. беше објавен третиот по ред повик за поддршка на проектни иницијативи од организациите членки на МРР. За имплементацијата на 7 проектни иницијативи, МРР обезбеди финансиска поддршка од проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, во рамките на компонентата за јакнење на капацитетите.

Во периодот од мај до ноември, 14 членки на Мрежата за рурален развој, преку партнерска соработка ги реализираа следните проектни иницијативи:

Име на проектот: Магичниот пат на органското производство

Носител на апликацијата: Здружение на производители на градинарски и цвеќарски видови „ХОРТИ ЕКО“

Партнер: Здружение на жени земјоделки „АГРО-ВИНКА“

Кратко резиме: Иницијативата имаше цел да ги подобри условите за развој на органското земјоделско производство во регионот на Струмица и Винаца, како и да ја зголеми свеста кај земјоделските производители за можностите што ги нуди регионот за развој на органското производство. Преку теренски обуки, повеќе од 160 чинители, меѓу кои земјоделци, преработувачи и студенти, беа запознаени со практиките на органското производство во Европските земји и имаа можност да разменат знаења и искуства. Едукативниот филм кој беше изработен врз база на претходно направено истражување за состојбата во органското земјоделство и

идентификација на органски производители во регионите на Струмица и Винаца, ќе обезбеди одржливост на активностите и по завршувањето на оваа проектна иницијатива. Видео материјалот ќе придонесе за градење на капацитетите на учениците во Средните земјоделски училишта и ќе поттикне многу земјоделци да преминат од конвенционално во органско производство.

Име на проектот: Биди пчелар!

Носител на апликацијата: Здружение на жени земјоделки „АГРО – ВИНКА“

Партнер: Здружение за развој, едукација и еколошка етика „ПОЛИМАТ 13“

Кратко резиме: Двете партнерски здруженија преку оваа проектна иницијатива имаа за цел да ги афирмираат потенцијалите за развој на пчеларството во регионот на Стру-

мица и Винаца и да поттикнат соработка помеѓу чинителите, како и размена на искуства, знаења и вештини во областа на пчеларството. Во рамки на проектот беа организирани теренски посети и работилници на повеќе локации, каде почетниците пчелари имаа можност да научат како да го зголемат приносот и да ги редуцираат ризиците поради кои се намалуваат приносите и бројот на продуктивните пчелни заедници. Како резултат на реализираните средби беше остварена соработка помеѓу 20 потенцијални и активни одгледувачи на пчели од општините Винаца и Богданци

Име на проектот: **Традиционални специјалитети од Малешевијата**

Носител на апликацијата: **Здружение – Центар за лековити билки и шумски плодови „Амброзија“**

Партнер: **Еколошко друштво “Солза”**

Кратко резиме: Целта на двете партнерски здруженија од Пехчево беше преку оваа проектна иницијатива да помогнат во зачувување и промоција на традиционалните специјалитети од Малешевијата, што претставува потенцијал за развој на руралниот туризам и подобрување на квали-

тетот на живот во овој регион. Со помош на локалното население, беа собрани 30 рецепти за локални традиционални рецепти и спакувани во брошура која беше промовирана на етно саемот Пехчевски Павловден. Во рамки на активностите на проектот беше организирана обука за подготовка на дел од традиционалните локални специјалитети на која учествуваа околу 15 жени од Малешевијата и околниот регион.

Име на проектот: **Едукација на земјоделските производители за заштита на животната средина од прекумерна употреба на минерални ѓубрива и пестициди**

Носител на апликацијата: **Еколошко друштво „Грашница“**

Партнер: **Еколошко друштво “Енхалон”**

Кратко резиме: Во насока на заштита на водите во Охридското езеро и намалување на емисиите на штетни гасови, во охридско-струшкиот регион беа организирани 2 обуки за запознавање со правилата на добра земјоделска пракса, кои опфатија повеќе од 30 земјоделци. На обуките, експертите споделија совети во однос на периодите кога треба да се избегнува расфрлање на ѓубрива врз почвата, начин на употреба на ѓубривата по стрмни терени, на почви заситени со вода, на почви во близина на водотеци, постапка за употреба на ѓубривата и нивно дозирање итн. За зголемување на свеста кај пошироката група на чинители беше изработен едукативен леток за добра земјоделска пракса во однос на примена на минерални ѓубрива.

Име на проектот: **Едукација и поддршка на млади пчелари од Струшкиот регион „ПЧЕЛАРСТВОТО-ДОХОДОВЕН БИЗНИС“**

Носител на апликацијата: **Здружение Креативен центар „РУРБАНКУЛТ“**

Партнер: **Здружение на пчелари „МАТИЦА“**

Кратко резиме: Проектот се реализираше со цел да ги едуцира и да им даде поддршка на почетниците пчелари од Струшкиот регион кои неодамна започнале да се занимаваат со пчеларство, или оние кои во перспектива планираат и имаат интерес за дејствување во оваа стопанска гранка. Околу 30 почетници пчелари од 8 населени места во Струшкиот регион (Корошишта, Присовјани, Вевчани, Заграчани, Брчево, Ташмаруништа, Луково и Модрич), каде постојат природни предуслови за развој на пчеларството, учествуваа во работилница на која имаа можност да научат од искуствата на експертите во пчеларството и да добијат директни препораки. Техниката и фазите на процесот на пчеларството беа спакувани во видео материјал и брошура, кои ќе послужат за информирање и едуцирање на поширока група чинители.

Име на проектот: Подобра животна средина

Носител на апликацијата: Еколошко друштво „Кладенец“

Партнер: Организација на жените на Пехчево

Кратко резиме: Двете партнерски здруженија поттикнаа иницијатива

за подигнување на еколошката свест кај младите во регионот на Малешевијата, како регион кој има особено големи потенцијали за развој на руралниот еко-туризам. За таа цел, преку проектната иницијатива, тие организираа обуки за заштита на природата и биолошката разновидност, во две основни и едно средно училиште во Пехчево и Берово. Преку спроведените активности, здруженијата ги поттикнаа младите во регионот да станат поактивни во заштитата на природата и да ги променат своите деструктивни навики на однесување кон природата.

Име на проектот: Шумските пожари и нивното влијание врз руралниот развој и климатските промени

Носител на апликацијата: Национално здружение на сопственици на приватни шуми

Партнер: Регионален центар за застапување Делчево

Кратко резиме: Од целата шумска површина во Малешевијата, околу 30% им припаѓа на приватни сопственици на шуми и има значајно влијание врз економската состојба на луѓето од овој регион. Со цел да ја адресираат важноста за зачувувањето на овој природен ресурс во регионот на Пехчево и Берово, двете локални организации поттикнаа иницијатива за зајакнување на јавната свест за опасноста од шумски пожари и значењето на шумите. Беа организирани теренски работилници во кои беа вклучени млади и приватни сопственици на шуми, со цел да се информираат и да стекнат знаење за превенција од шумски пожари, значењето на шумите во функција на развој на биодиверзитетот, врската на шумите со традицијата на локалното население, но и со модерните светски трендови односно современо менаџирање и управување со шумите со цел остварување на нивната еколошка, економска, социјална и културна улога со функција на руралниот развој.

9

Одржано Генералното собрание на Мрежата за рурален развој

Мрежата за рурален развој на Република Македонија (МРР на РМ), на 2ри декември, 2016 год. во хотелот „Континентал“, во Скопје, го одржа шестото по ред Генерално собрание, во присуство на повеќе од 50 претставници од 27 здруженија, членки на МРР на РМ.

По усвојување на дневниот ред од страна на присутните, Претседателот на МРР, Петар Ѓоргиевски, имаше кратко воведно излагање напоменувајќи дека во последната измината година Мрежата работеше на повеќе прашања, а најмногу на промоција на мерки за адаптација кон климатските промени во земјоделството, во рамки на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени. Тој опфати два сегменти од работењето на Мрежата како најзначајни, а тоа се: Проектниот механизам со што се зголемува степенот на отчетност, меѓудругото,

помеѓу членките на Мрежата и централната канцеларија, како и кон крајните корисници и вториот сегмент, обуките за здруженијата - членки со што се зајакнуваат нивните капацитети и се создаваат засилени врски со локалните и рурални средини. Тој додаде дека и во иднина ќе продолжи имплементацијата на Проектниот механизам, фокусирајќи ги повиците повеќе кон остварување на целите дефинирани во Стратегијата на Мрежата.

Весела Ламбевска Домазетова, претседателот на Управниот одбор на Мрежата, ги презентираше активностите на Мрежата спроведени во периодот март 2015-декември 2016 година. Таа ги најави и идните планирани активности на Мрежата, меѓу кои активностите поврзани со воспоставување на Национален комитет за семејно земјоделство, процес кој Мрежата ќе го реализира во соработка со ФФРМ и ИРЗ (Институт за развој на заедницата). Во Комитетот ќе имаат можност да членуваат сите здруженија и заинтересирани земјоделци, со цел да се одржи и задржи семејното земјоделство во руралните средини и да се овозможи негова оддржливост со што би се поттикнале луѓето да се вратат или да останат во руралните средини. Овој процес е во почетната фаза, па дополнително за деталите и идните активности информираше Сретен Коцески, претседателот на ИРЗ, преку својата презентација.

Вниманието на присутните го задржа презентацијата на Лилјана Јоноска, координатор на Проектниот механизам, преку која таа ги наведе предностите и придобивките од спроведувањето на Проектниот механизам, како алатка за подобрување на проектното работење и градење на капацитети-

те во Мрежата. Земајќи го досегашното искуство, таа обрна внимание на различните полиња и области во коишто е потребно да се направи интервенција и подобрување од страна на здруженијата, со цел во иднина да се реализираат повквалитетни и повлијателни проектни механизми кои ќе придонесат во развојот на руралните средини.

ЛАГ – од локална иницијатива до водечки концепт за развој на руралните заедници

На 4 ноември, во Штип, Мрежата за рурален развој на Република Македонија (МРР на РМ) го организираше настанот „ЛАГ – од локална иницијатива до водечки концепт за развој на руралните заедници“ со цел да претстави 4 иницијативи за формирање на Локални акциски групи (ЛАГ-ови) создадени во согласност со ЕУ ЛЕАДЕР пристапот. Со поддршка на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, МРР на РМ спроведе сеопфатна тренинг програма за градење на капацитетите во согласност со карактеристиките на ЕУ ЛЕАДЕР пристапот, опфаќајќи ги чинителите на јавниот, граѓанскиот и бизнис секторот, од 17 општини во источниот и југоисточниот регион на Македонија. Како резултат на овој процес, четирите ЛАГ-ови, подготвија 4 Стратегии за локален развој, инкорпорирајќи активности за подобрување на вклученоста на сите чинители во процесот на донесување одлуки за прашања од важност за нивните рурални заедници.

Во неговото обраќање, Директорот на мисијата на УСАИД, г-дин Џејмс Стајн, нагласи дека „Методите што ги користиме за да ги заштитиме нашите заедници мора да се фокусираат на соработка, интеграција, иновација и партнерства. Мора да употребуваме пристап „од долу – нагоре“ каде локалните актери ја креираат стратегијата и избираат акции, бидејќи тие се оние кои се најблиску до проблемот и оттука до решението. ЛАГ-овите се фундаментални за успех во локалниот рурален развој. Токму овој пристап „од долу – нагоре“ ги обединува локалните ак-

тери во заедничко идентификување на приоритети и проекти со кои ќе ги постигнат резултатите посакувани во нивните региони. ЛАГ-овите го водат локалниот развој и се во првите редови за спроведување на програмата за локален развој. Горд сум што проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени вклучува сеопфатни и иновативни пристапи како ЛЕАДЕР и воспоставување на ЛАГ-ови за да адресира значајно прашање како што се климатските промени.“

По обраќањата на Претседателот на Мрежата за рурален развој на Република Македонија (МРР на РМ), г-дин Петар Ѓоргиевски, Директорот на Центарот за развој на Источниот плански регион, г-ѓа Драгица Здравева и претставникот на Центарот за развој на Југоисточниот плански регион, г-дин Ристо Чивчиев, следеа презентации на четирите иницијативи за формирање ЛАГ-ови.

„Кога зборуваме за Локалните акциски групи и нивните стратегии за локален развој, секогаш ги ставаме во контекст на ЛЕАДЕР пристапот како темел за негово понатамошно спроведување. И она што е најважно и треба да се спомне е дека од почетокот на 2015 година ЛЕАДЕР е дел од новите мерки на ИПАРД 2 програмата, така што очекувањата на МРР се уште поголеми откако

Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство го отпочна процесот за подготовка на оваа мерка и е подготвена заедно со своето членство да придонесе со своето искуство во спроведувањето на истата. МРР партнерски соработува со Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство и други владини тела на национално и локално ниво како и со други релевантни субјекти од НВО и бизнис секторот, за понатамошно зголемување на апсорпциониот капацитет на руралните заедници за нови знаења и искуства во однос на LEADER пристапот – забележа г-дин Петар Ѓоргиевски во својот говор.

Во 2014 год, во рамките на Проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, МРР оствари партнерство со општините Струмица, Василево, Босилово и Ново село, во југоисточниот регион, за адресирање на мерките за адаптација кон климатските промени, преку регионална стратегија на Локална акциска група. Локалните актери беа вклучени во формирање на Локална акциска група (ЛАГ) како централен механизам и структура за управување на руралниот развој во целните области и во создавањето на Стратегијата за локален развој како централен документ со кој се дефинираат приоритетите и мерките за рурален развој, преку серија на обуки, насоки и тренинг методи. МРР работеше со конституентите на ЛАГ-от (руралните заедници, бизнис и невладиниот

сектор) од овие четири општини во симулација на методологијата на LEADER пристапот и беа спроведени три мали проекти за рурален развој со акцент на активностите поврзани со адаптација кон климатските промени во земјоделството. Методологијата на LEADER, пилотирана преку спроведувањето на овие мали проекти за рурален развој, се покажа како многу ефикасна алатка во поттикнувањето на одговорност кај руралните чинители во однос на прашањата поврзани со климатските промени.

Позитивното искуство стекнато во работата со овие општини, послужи како основа за проширување на активностите во другите општини на Источниот и Југоисточниот плански регион. Оттука, МРР спроведе процес за градење на капацитетите во 17 општини од Источниот и Југоисточниот плански регион, што резултираше со иницирање на 4 Локални акциски групи: ЛАГ Бојмија (територијата на Гевгелија, Богданци, Валандово и Дојран); ЛАГ Плачковица (територијата на Штип, Карбинци, Конче и Радовиш); ЛАГ Брегалница (територијата на Пробиштип, Македонска Каменица, Виница, Кочани, Зрновци и Чешиново-Облешево) и ЛАГ Малеш-Пијанец (територијата на Берово, Пехчево и Делчево).

МРР на РМ има водечка улога во афирмација на ЕУ LEADER во

Македонија, како иновативен пристап во рамките на политиката за рурален развој на ЕУ кој има за цел да стимулира еднаквост и заедништво на сите чинители во процесите за градење на политики, донесување одлуки и спроведување на активности поврзани со руралниот развој. Па така, МРР, како локална организација, ќе продолжи и по завршувањето на проектот, да ги поддржува иницијативите за формирање на ЛАГ-ови и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, во процесот на отпочнување на ЕУ LEADER како идна ИПАРД мерка во Македонија.

11

Мрежа за рурален развој во Република Македонија Проект на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени

Округла маса:

“Влијанието на климатските промени врз пчеларството”

6-ти декември, 2016

Мрежата за за рурален развој во Република Македонија во рамките на Проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, на барање на Сојузот на пчеларски здруженија на Република Македонија на 6-ти декември во Скопје, организираше Округла маса на тема: “Влијанието на климатските промени врз пчеларството”.

На округлата маса присуствуваа околу 50-тина претставници на здруженијата на одгледувачи на пчели, членки на Сојузот на пчеларски здруженија на Република Македонија.

Целта на настанот беше дискусија за состојбите во секторот пчеларство во Република Македонија, како резултат на климатските промени.

На почетокот на округлата маса, Г-ѓа Ана Дамовска, Раководител на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени ги информираше присутните за проектните цели и досегашните проектни активности, како и активностите на Мрежата за за рурален развој во Република Македонија.

Г-дин Менде Трајковски, Претседател на Сојузот на пчеларски здруженија на Република Македонија се обрати на присутните претставувајќи ја потребата за организирање на работилницата, како и нејзините цели.

Концепциски настанот се состоеше од два дела:

- Презентации за влијанието на климатските промени врз земјоделството со посебен осврт на пчеларството, влијанието на климатските промени врз достапноста на храна за пчелите и појавата на пчелните болести и
- Дискусија со презентирање на искуства на пчеларите и заклучоци и препораки.

Д-р Ирена Џимревска истакна дека климатските промени директно врз пчелите влијаат врз биологијата

и физиологијата на пчелите, како што се нивното однесување, репродукција, животен циклус. Индиректните влијанија на климатските промени се: нарушување на природната околина каде што се сместени пчеларниците, достапност на паша и вода, појава на пчелни болести, употреба на средства за заштита на растенијата, како и инвазија и конкуренција меѓу нови екотипови, раси и туѓи под-видови.

Проф.д-р Хрисула Кипријановска од Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, истакна дека промените на карактеристиките на медоносните растенија како резултат на климатските промени се манифестираат со: поместување на фенофазата на цветање, скратување на фенофазата на цветање (експлозивно цветање), промена на конзистенцијата на нектарот (згуснување) со што се отежнува неговата достапност за пчелите, појава на долги безпашни периоди, промени во производството на цветовите, како и големината на цветовите и времето на нивно отварање. Со тоа, пчелите се соочуваат со недостиг на нектар и полен кои се неопходни за развој и функционирање на пчелните семејства.

Проф. д-р Мишо Христовски од Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, во својата презентација се фокусираше на влијанието на климатските промени врз појавата на болести и штетници кај пчелите. Освен синдромот на празна кошница (Colony Collapse Disorder) кој помеѓу останатите фактори е резултат и на климатските промени, климатските промени имаат влијание на сè почестата појава на американската чума на пчелно легло, вароозата која станува се поагресивна и поотпорна, појавата на ноземозите и вирусните болести. Исто така, климатските промени влијаат и врз појавата на нови паразити и паразитарни болести како што се: *Aroscephalus borealis*, *Aethinia tumida*, *Tropilaelaps clareae*.

12

Како да се намалат негативните ефекти од топлотниот стрес во сточарството?

Во согласност со препораките за употреба на адаптивни практики коишто беа презентирани во Студијата за адаптација на сточарството кон климатските промени, проектот на УСА-ИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени спроведе краткорочни адаптивни мерки во различни под-сектори на сточарството како што се живинарството, свињарството, одгледувањето на млечни крави, како и адаптивен режим на исхрана во период на лактација на млечните крави во услови на топлотен стрес. Со цел да им овозможат на чинителите во сточарството да стекнат знаење за справување со климатските промени и адаптација, проектот организираше теренски обуки на фармите на сточарите, корисници на проектот, каде што беа аплицирани и тестираани различни адаптивни мерки.

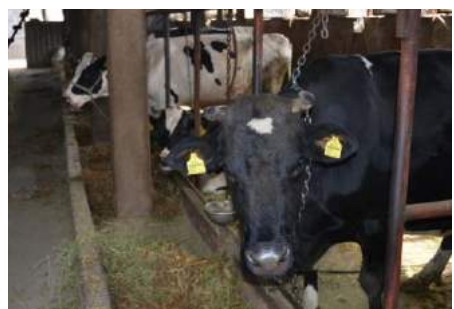
На 22 септември во селото Робово, во струмичкиот регион, 43 сточари и советници на АПРЗ се собраа на фарма со млечни крави каде беа поставени системи за разладување (вентилатори и фогери) за да се намалат ефектите од топлотен удар кај млечните крави. Дневните контроли на млеко спроведени од страна на експертот на проектот, проф. д-р Методија Трајчев, покажаа минимално или отсуство на опаѓање на дневното производство на млеко, во текот на најтоплиите летни месеци,

како резултат на адаптивните мерки имплементирани во оваа штала.

Друга група составена од 29 чинители во сточарството беше донесена на живинарска фарма во селото Кучково, скопско, на 27 септември. На фармата, проф. д-р Драгослав Коцевски, ги објасни негативните влијанија од топлотниот стрес врз квалитетот на јајцата и продуктивноста, како и спроведените интервенции за справување со топлотен удар, како што се поставување на вентилација и воведување на модификација во исхраната. Споредено со податоците добиени во периодот на топлотен удар (крајот на јуни, јули) кога во продуктивноста на јајца е забележан значителен пад како резултат на зголемените температури, податоците добиени во август, по примената на адаптивните мерки, покажуваат позитивни знаци и тренд на доближување до нормалните вредности кои беа добиени пред почетокот на високите летни температури.

Најмасовно посетена беше работилницата организирана во околината на Свети николе, на 30 септември, каде 72 сточари и советници од АПРЗ, се собраа за да научат за адаптивната исхрана која може да го намали топлотниот стрес кај млечните крави и адаптивните мерки за справување со топлотниот стрес кај

свињите. Работилницата се одржа на две локации, првата беше фарма со млечни крави во селото Ерделија, а втората локација којашто ја посети групата беше свињарска фарма во селото Стањевци.

13

Презентација на резултати од имплементацијата на мерките за адаптација на сточарството кон климатските промени

Повеќе од 100 земјоделци и советници на АПРЗ (Агенција за поттикнување на развојот на земјоделството), на 10 ноември 2016 год., се собраа во Бизнес салата на Скопскиот саем, за да дознаат какво влијание имаат климатските промени во сточарството и да научат како да го зачуваат производството. Проектот на УСАИД за Адаптација на земјоделството кон климатските промени, спроведуван од Мрежата за рурален развој на Република Македонија, тестираше мерки за прилагодување кон климатските промени во свињарството, живинарството и кај млечните крави. Резултатите добиени од примената на адаптивните мерки беа споделени со присутните на настанот преку презентациите на професорите од Факултетот за земјоделски науки и храна, кои интензивно работат со сточарите – корисници на проектот, во имплементацијата на овие корисни и лесно достапни адаптивни мерки и практики. Проф. д-р Методија Трајчев, ги објасни негативните последици од топлотните бранови врз млечноста на кравите и ги презентираше позитивните резултати добиени

од петте демонстративни фарми во кои беа инсталирани системи за разладување. Проф. д-р Среќко Ѓорѓиевски ги опиша негативните влијанија на климатските промени врз исхраната за животните, што пак како последица предизвикува намалена млечност кај кравите. Експертот ги промовираше тестираните мерки кои дадоа одлични резултати во намалување на ваквите штетни последици. Дел од мерките вклучуваат: зголемена енергија на кг сува материја, намалено сурово влакно, делумна замена на пченка со сирак и вклучување на пуфери. За влијанието на високите температури во свињарството зборуваше проф. д-р Владо Вуковиќ. Меѓу другото, тој ги нагласи некои од резултатите по инсталирањето на панели за разладување во целните фарми, како: минимизирање на падот на концепцијата кај свињите во просек од 10,8 месечно, покачување на бројот на живородени прасиња за 0,1-0,3 прасиња по легло, намалување на нивото на смртност во текот на лактацијата за околу 5-8%, минимизирање на ММА (Mastitis, Metritis, Agalactia) синдромот, итн. На крајот, вниманието на присутните го задржа презентацијата на проф. д-р Драгослав Коцевски, во која даде насоки и препораки како да се намалат негативните ефекти од високите летни температури како што се: намален број на произведени јајца и намален квалитет на произведените јајца (послаба лушпа и понизок интерен квалитет на јајцата). Проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските

промени, ја искористи оваа прилика да го дистрибуира, до заинтересираните страни во сточарството, видео материјалот кој дава препораки за намалување на штетните последици од климатските промени врз млечноста на кравите, во свињарството и живинарството. Ова видео предходно беше споделено на интернет страницата на МРР на РМ (www.ruralnet.mk) како и на Youtube каналот на МРР: <https://www.youtube.com/watch?v=6scQK6DVUr0&feature=share>

14

Затворање на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени

На 15 декември 2016 год., во хотелот „Александар Палас“ во Скопје, проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени со свечен настан ги одбележа резултатите од петгодишната успешна работа во воведување на едноставни и исплатливи земјоделски адаптивни практики кои адресираат значаен проблем како што се климатските промени. Мерките и техниките за адаптација кон климатските промени коишто беа спроведени во 28 демонстративни полиња и фарми, им помогнаа на земјоделците да го зачуваат приносот и да го подобрат квалитетот на производите. Извонредните резултати добиени од адаптивните практики кои беа тестирани во 6 модули: овоштарство, лозарство, градинарство, загуба на почва, заштеда на вода и сточарство, беа сумирани во брошури, студии и видео материјали, коишто придонесоа кон зголемена свест и знаење кај земјоделскиот сектор во Македонија. Овој проект резултираше со зголемување на бројот на земјоделци кои употребуваат некои од адаптивните мерки како: УВ заштитни мрежи во градинарството, аплицирање на добротворната габа за поголемо впивање вода од почвата, Т-систем на кроење кај трпезно грозје и користење на калциум карбонат во лозарството, кратка резидба кај овошките итн.

Во својот говор, Директорот на Мисијата на УСАИД во Македонија, г-дин Џејмс Стајн, забележа:

„Во Македонија, речиси половина од руралното население е економски зависно од земјоделското производство. За да се подготвиме за штетните влијанија од климат-

ските промени и да ги намалиме таквите негативни влијанија кај земјоделските култури и сточарството, неопходни се практични адаптивни методи и брзи локални акции. Методите коишто ги користиме за да ги заштитиме нашите заедници мора да се фокусираат на соработка, интеграција, иновација и партнерства. Мора да го користиме пристапот од долу – нагоре, каде локалните актери ја дизајнираат стратегијата и избираат акции, бидејќи тие се оние коишто се најблиску до проблемот, а оттука и најблиску до решението. И честитам на Мрежата за рурален развој која воведо пионерски, иновативни и исплатливи мерки за адаптација кон климатските промени, за да им помогне на индивидуалните земјоделци да го зачуваат својот извор на егзистенција.“ Директорот на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, г-дин

Петар Ѓоргиевски, заедно со техничкиот експерт на проектот, проф. д-р Душко Мукаетов, земјоделецот и корисник на проектот, г-ѓа Васка Мојсовска, претставникот на Локална акциска група, г-дин Столе Глигоров, претставникот на Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството (АПРЗ), г-ѓа Савка Маркудова и претставник од Мрежата за рурален развој, г-ѓа Лилјана Јоноски, исто така се обратија на настанот.

Мрежата за рурален развој на Република Македонија, како спроведувач на проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, воспостави формална соработка со АПРЗ, со цел да го подобри капацитетот на македонските земјоделски советници, кои ќе придонесат во имплементацијата на апликативните земјоделски практики и ќе осигураат одржливост на активностите на проектот на долг рок.

15

Организиран инфо ден за ИПАРД 2- Мерка 302

Мрежата за рурален развој на Република Македонија во соработка со Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство, на 21 декември, 2016 год. во просториите на Министерството, организираше информативна презентација за ИПАРД 2 мерката “Диверзификација на фарми и развој на бизниси“. На настанот, на кој учествуваа речиси 60 заинтересирани, потенцијални апликанти, презентации одржаа претставници од ИПАРД секторот, Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој и корисници на одобрени проекти финансирани од оваа мерка.

ИПАРД

средства за мали бизниси
во рурални средини

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО,
ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО
на Република Македонија

IPARD - ЕВРОПСКИ МОЖНОСТИ ЗА
МАКЕДОНСКОТО ЗЕМЈОДЕЛСТВО

Одбележан Меѓународниот ден на руралната жена - 15 октомври

И оваа година, Мрежата за рурален развој на РМ (МРР на РМ) и Федерацијата на фармерите на РМ (ФФРМ), традиционално го одбележаа Меѓународниот ден на руралната жена - 15 октомври со манифестација која овој пат се одржа во селото Могила, битолско. На настанот присуствуваа околу 120 жени од различни рурални средини во Македонија и од регионот, но и претставници на научни, образовни и други институции кои соработуваат со руралното население.

До присутните се обратија Љубица Џониќ, националниот координатор на Мрежата на жени - фармери на ФФРМ и Ранкица Божиновска, претставник на здружението „Моја фарма“ - членка на Мрежата за рурален развој, кои ја истакнаа важноста на улогата на жените во земјоделството и руралниот развој и повикаа на поголема активност и вклучување во креирањето политики за земјоделство и рурален развој. Магдалена Гулевска, претставник на фондацијата „Елена Лука“ и локален соработник во проектот за доделување стипендии за средношколки и студентки од руралните средини „Планирај ја својата иднина“

ги презентираше активностите на фондацијата поврзани со поддршка на жените во руралните средини. Впечаток остави и обраќањето на претставничката на Шелтер центарот, која ги запозна присутните со активностите што ги спроведува центарот.

Овој пат настанот имаше хуманитарен

карактер и собраните средства беа донирани во Црвениот крст на РМ за помош на настраданите во поплавените подрачја.

Мрежата за рурален развој на РМ, манифестацијата ја поддржа преку проектот на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени.

Трет новогодишен регионален саем на локални производи во Никшиќ

Иновациски-претприемничкиот центар Технополис и општина Никшиќ, во периодот 16-18 декември 2016 год. во Спортскиот центар, во Никшиќ, го организираа Третиот новогодишен регионален саем на локални производи во соработка со Министерството за земјоделство и рурален развој на Црна гора и Постојаната работна група за рурален развој на Југоисточна Европа (SWG RRD).

Целта на оваа манифестација која е од продажно – изложбен карактер, е поттикнување, промоција и поддршка на производството на традиционални производи и ракотворби, каде изложувачи од разни делови на Црна гора и регионот можат да ја изложат својата програма и да ја презентираат својата дејност, како и да воспостават меѓусебна соработка.

На тродневниот саем учествуваа повеќе од 160 изложувачи, од кои 120 учесници беа од Црна гора, а останатите од земјите во регионот како: Србија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Македонија, Албанија и Словенија. Од Македонија, на саемот учествуваа 11 локални производителите, претставници на организации членки на Мрежата за рурален развој на Република Македонија. Според оценката на публиката, највпечатливи беа штандовите од Македонија и Албанија.

Програмата на саемот ја отвори претседателот на општина Никшиќ, Веселин Грбовиќ, кој истакна дека оваа манифестација овозможува не-

посреден увид во состојбата на производните можности во општина Никшиќ, но и во соседните области, промовирање на прехранбени производи, здрава храна и занаетско-уметничките дејности, а воедно претставува поттик за сограѓаните да купуваат локални производи. Од големо значење е воспоставувањето на нови контакти, размената на информации и знаења за трендовите, како и можноста за промоција на сопствениот бизнис на ефикасен начин.

Во рамки на саемот, беа организирани ликовни работилници за најмладите и тркалезна маса на тема „Иницијатива за создавање платформа за зачувување и промоција на традиционални производи од Западен Балкан во рамки на програмата ABD на SWG RRD“.

ПРЕПАРЕ Собирот 2016 и Генералното собрание се одржаа во Воскопоје, Албанија

Оваа година, ПРЕПАРЕ Собирот се одржа во Воскопоје, Албанија во периодот од 13 до 16 септември. На овој четиридневен настан присуствуваа и македонската делегација, составена од двајца претставници на Мрежата за рурален развој на Република Македонија, претставник на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и еден претставник на граѓанското здружение ФЛОРИТ од Гевгелија. Заедно со уште осумдесеттина претставници на околу 20 Европски земји, се собраа со цел да разменат искуства и да научат едни од други, водени од заедничката цел: да придонесат кон вмрежување за одржлив рурален развој.

Собирот беше организиран во рамките на проектот АЛТЕР, имплементиран од 9 партнери вклучувајќи ги: Мрежите за рурален развој на Србија (водечкиот партнер), Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Македонија и Црна Гора, Фондацијата за развој од Турција и двата ко-партнери: Хрватската мрежа за рурален развој и Летонскиот рурален форум како претставник на ПРЕПАРЕ партнерството за рурална Европа. Постојаната работна група за регионален рурален развој на Југоисточна Европа е формален соработник на проектот. Проектот АЛТЕР е фокусиран на зајакнување на граѓанските организации во Западен Балкан и Турција. Ова беше првиот мулти-национален тематски состанок организиран од страна на проектот со цел да обезбеди интензивен дијалог со ЕУ институциите и мрежите на граѓански организации со релевантно искуство во рамките на ЕУ.

Учесниците на ПРЕПАРЕ Собирот имаа можност да посетат локални производители и бизниси,

земјоделци и занаетчии од регионот на Корче, во текот на Патувачките работилници организирани на 14 септември. Клучните теми коишто беа дискутирани на пленарните сесии би можеле да се сумираат во две главни точки:

- Зајакнување на капацитетот на граѓанските организации и мрежите на граѓански организации со цел да учествуваат активно во планирањето и имплементацијата на политиките, да изградат силно граѓанско општество во руралните средини и да го подобрат регионалниот развој низ вмрежување и соработка.

- Градење на партнерства помеѓу граѓанските организации и мрежите на граѓански организации со јавните институции и нивно поактивно вклучување во процесите на донесување одлуки и управување, за благосостојбата на руралните заедници во овие земји.

На 16 септември се одржа Генералното собрание на ПРЕПАРЕ АИСБЛ со присуство на 17 членки. На собранието беше воспоставена организациската структура на ПРЕПАРЕ АИСБЛ и беа изгласани главните координатори и членките на Извршниот одбор.

Како резултат на гласањето, нов Претседател на ПРЕПАРЕ АИСБЛ е Горан Шостер, од Словенската мрежа за рурален развој. Анели Кана, од Естонското движење на селото „Кодукант“ е првиот Заменик претседател, додека за втор Заменик претседател беше избран Петар Ѓоргиевски од Мрежата за рурален развој на Република Македонија. Драган Рогановиќ од Мрежата за рурален развој на Србија е новиот Генерален секретар, додека Анита Селичка, од Летонскиот рурален форум беше избрана за Благајник на ПРЕПАРЕ АИСБЛ.

19

Меѓународна конференција за користење на мерката за техничка помош во подготовка за спроведување на ЛЕАДЕР

Македонската делегација составена од претставници на Мрежата за рурален развој на Република Македонија, Управувачкото тело со ИПАРД во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, учествуваше на меѓународната работилницата наменета за повеќе земји, а поврзана со користење на мерката за техничка помош во подготовка за спроведување на ЛЕАДЕР, која што се одржа од 15ти до 16ти ноември 2016 година, во Загреб, Хрватска.

Работилницата беше фокусирана на почетните активности за градење на капацитети кои би можеле да се финансираат во рамките на мерката за техничка помош, со цел да се под-

готви идната имплементација на ЛЕАДЕР (“Врски помеѓу руралната економија и развојни активности”). Бидејќи повеќето земји-кориснички

на Инструментот за претпристапна помош (ИПА) се во почетната фаза на формирање Локални акциски групи (ЛАГ), но се заинтересирани за спроведување на ЛЕАДЕР во блиска иднина, оваа работилница спроведе увид на работата што треба да се направи во следните 2-3 години. Работилницата беше организирана од страна на Инструментот за техничка помош за размена на информации на Европската комисија.

Регионален форум „Од одржлива економија до одржливо општество“

На 23 и 24 септември 2016 год. во Барања, Хрватска, се одржа регионален форум за рурален развој на тема „Од одржлива економија до одржливо општество“. Форумот го организираше Платформата за рурален развој на Југоисточна Европа чии членови се: Хрватската мрежа за рурален развој – ХМРР; Асоцијација за креативен развој – Слап; Деша - Дубровник; Одрас - Одржлив развој на заедницата; Здружението за развој на Ибарската долина „Ида“, Србија; CERD - Центарот за економски и рурален развој, Босна и Херцеговина и Мрежата за рурален развој на Република Македонија.

Покрај членовите на Платформата, на настанот присуствуваа претставници на Платформата за добра економија, претставници на хрватски Локални акциски групи, градови, општини и региони, како и други чинители.

Во рамките на првиот панел „Трендови и перспективи“, претставниците на Платформата за добра економија, на учесниците им ги презентираа основните информации за концептот и развојот на трендови на добра економија, како и можноста за здружување заради финансиска одржливост.

По завршување на теоретскиот дел, вториот панел беше посветен на примери на добра пракса. Вишња Јелиќ Мук (Одрас – Одржлив развој на заедницата) зборуваше за европските ЛАГ-ови како двигатели на развојот, додека директорот на Бањите Свети Мартин на Мура, Бранимир Блајиќ, го претстави својот пример за модел на бизнис соработка во која Бањите успешно соработуваат со локалните производители. Други примери од Југоисточна Европа беа презентирани од страна на членовите на Платформата за рурален развој: Петар Ѓоргиевски (Мрежа за рурален развој на Репу-

блика Македонија), Бојан Чикиќ (CERD - Центарот за економски и рурален развој) и Томислав Ковачевиќ (ЛАГ Лика / HMRR).

Во рамки на работни групи беше дискутирано на четири различни теми: (1) Модели за вработување на младите во руралните средини, (2) Одржлив рурален туризам, (3) Социјално претприемништво во руралните средини, (4) Модели на бизнис здружување.

Вториот ден, присутните имаа можност да учествуваат во многу активности во рамки на Панон фест во областа Барање.